ذره بین کرونا روی ساختار نامتوازن شهر و برنامه‌ریزی شهری

پخش مویرگی ویروس در تهران

محمد معصومیان
گزارش نویس

کرونا کلانشهرها را نشانه رفته است. شهرهایی که انگار هر چقدر هم پروتکل‌هایی مانند ماسک زدن در آنها رعایت شود، حفظ فاصله اجتماعی کار ساده ای نیست. حتی اگر قرار باشد از ناوگان شهری شلوغ استفاده نکنید و کیلومترها قدم بزنید تا به محل کار خود برسید بازهم با معابر و پیاده‌روهای پر از عابرانی مواجه می‌شوید که شاید ویروس در هوای آن معلق مانده باشد. به تازگی رئیس دانشگاه علوم پزشکی ایران، جلیل کوهپایه‌زاده از آمار بالای مرگ و میر در تهران گفته است. او با اشاره به اینکه نیمی از کشته شدگان کووید ۱۹ در تهران هستند از خصوصیات شهری تهران هم گفته است: «نیمی از آمار مرگ و میر بیماران کرونایی کشور مربوط به استان تهران است که علت آن، متناسب نبودن توسعه زیرساخت‌ها و امکانات بهداشتی و درمانی در مقایسه با گسترش شهرهای دور و بر و افزایش جمعیت استان در سال‌های اخیر است.»

حتماً تجربه قدم زدن و خرید در یک شهرستان کم جمعیت را دارید. جایی که شاید در ساعت‌های قدم زدن در پیاده روها احساس تنهایی کنید. به سوپر مارکت می‌روید تا خرید کنید و می‌بینید براحتی می‌توانید بین قفسه‌ها قدم بزنید و بدون استرس و شلوغی اقلام مورد نیاز خود را انتخاب کنید. اما در هیچ یک از کلانشهرهای دنیا این تجربیات حاصل نمی‌شود. همواره همه اماکن شلوغ است حتی اگر نیمه شب به خیابان بروید. هر چند تا پیش از شیوع ترسناک کرونا حضور انسان به مثابه آبادانی و رونق شهر بود حالا اما کرونا انگار تمام کارکردهای ناقص این تراکم بالای جمعیت را بخوبی جلوی چشم آورده است.

محمد سالاری، جامعه شناس شهری از یک تحول اساسی که در ساختار اقتصادی کشور رخ داده، می‌گوید. تحولی که انعکاس بیشتری در کلانشهرها داشته است: «ما در چهار دهه گذشته یک ساختار صنعتی داشتیم که به ساختار پسا صنعتی تغییر شکل داده است.» حالا این تغییر شکل اقتصادی چه تأثیری می‌تواند روی شیوع کرونا داشته باشد؟ او ساختار صنعتی گذشته را متمرکز در کارخانه ها و مجتمع‌ها می‌داند که در دهه‌های اخیر یا به گفته او دوران پسا صنعتی از حالت متمرکز به حالت برون سپاری تغییر شکل داده است. این برون سپاری‌ها در واقع «اکولوژی اقتصادی» تازه‌ای برای کلانشهرها رقم زده است: «پیشتر جابه جایی افراد به‌صورت کلان اتفاق می‌افتاد؛ به‌صورت آونگی از محیط سکونت به محل صنعتی می‌رفتند و برمی‌گشتند. در این ساختار رژیم ترافیکی منظم بود اما وقتی برون سپاری اتفاق افتاد دیگر در هر جایی می‌توانید با هر فعالیتی مواجه شوید. قبلاً عمده فعالیت‌های اقتصادی استان تهران در فاصله کرج و تهران یا جاده ساوه بود اما حالا در هر نقطه‌ای می‌توانید با این وضعیت رو به رو شوید. در این شرایط ساختار ترافیکی دیگر مثل گذشته آونگی و رفت و برگشتی نیست بلکه سازمانی آشوبناک خواهد بود؛ معلوم نیست نیروی کار از کجا می‌آید و به کجا می‌رود. در ساختار سابق می‌شد این رفتار ترافیکی در شهر را کنترل و برنامه‌ریزی کرد اما حالا ما نیاز به ناوگان شهری بزرگتر و زنده‌تری داریم که مردم را از جایی به جایی دیگر ببرد تا این حجم انبوه از مسافران در شرایطی نرمال و بهداشتی به محل سکونت و کار خود بروند.» سالاری در واقع یکی از مشکلات عمده جابه جایی ویروس در تهران و هر کلانشهری را مسائل ترافیکی و حمل‌ونقل شهری می‌داند که به نوعی به‌صورت مویرگی ویروس را جا به جا می‌کنند.

مسأله دیگری که این جامعه شناس به آن اشاره می‌کند مهاجرت به کلانشهرها در همه جای دنیاست. مردمی که با وجود منابع ثروت در شهرستان خود نمی‌توانند شغلی پیدا کنند و به شهرهای بزرگ نقل مکان می‌کنند: «مردم در این دهه‌ها راهی کلانشهر شده‌اند نه برای فعالیت صنعتی که برای فعالیت غیر تولیدی که در این سال‌ها با حضور این مهاجران پیکر کلانشهرها بزرگتر شده است و این انبوه جمعیت به علت اقتصاد رانتی ما اتفاق افتاده است.» سالاری انبوه جمعیت در کلانشهرهای را یکی از دلایل سخت‌تر شدن رعایت پروتکل‌ها می‌داند و البته این را مختص به شهرهای بزرگ ایران ارزیابی نمی‌کند. او از تخلیه جمعیت از مرکز امریکا به سمت کرانه‌های شرقی و غربی می‌گوید و از چین و ژاپن هم مثال می‌آورد که الگوهای مشابهی را تجربه کرده‌اند.

فرشید مقدم، پژوهشگر شهری اما مسأله را در رها شدگی شهرهای بزرگ بخصوص تهران می‌بیند، جایی که در آن مهمتر از راهکارها و برنامه‌ریزی شهری «سرمایه» است که برای شهر تصمیم می‌گیرد. او هم تراکم جمعیت در تهران را یکی از دلایل سخت شدن رعایت پروتکل‌های بهداشتی می‌داند. مقدم معتقد است جریمه شدن برای ماسک نزدن «جرم انگاری فقر» است. او می‌گوید: «پلیسی کردن هر چیزی، اتفاق خوبی نیست. اصلاً مگر ماسک چقدر می‌تواند تأثیر داشته باشد؟ من معتقدم بیشتر مردم رعایت می‌کنند و طبقه فرودست هم تا می‌توانند رعایت می‌کنند. اما باید به مسائل حمایتی هم توجه کرد چون خیلی از اقشار مختلف مردم محبورند هرروز سر کار بروند و در معرض ابتلا به بیماری هستند.»

این پژوهشگر از رها شدن شهر و مسئولیت‌پذیری بسیار پایین مدیران می‌گوید: «در واقع ما با عقب نشینی از کارکردهای اجتماعی مسئولان رو به رو هستیم. شاید بعد از سه دهه پیگیری تئوری کوچک کردن دولت این اتفاقات عادی است.» مقدم از اصطلاح برنامه‌ریزی شهری به جای شهرسازی استفاده می‌کند و معتقد است ما در کشور از برنامه‌ریزی شهری بهره‌ای نبرده‌ایم و به جای برنامه‌ریزی شهر را به دست مردم یا بهتر است بگوییم سرمایه داران سپرده‌ایم: «این وضعیت امروز تهران از ۳۰ سال پیش اتفاق افتاده است زمانی که طرح جامع شهری تهران را کنار گذاشتند و متأسفانه با این رها شدگی هرج و مرج در برنامه‌ریزی حاکم شده است اما نه از نظر سرمایه چون قوانین انباشت سرمایه حاکم است و سرمایه است که تصمیم می‌گیرد اتوبان ساخته شود چون اتوبوس و مترو برای سرمایه داران ارزش افزوده و انباشت سرمایه‌ای ندارد.»

او به طرح جامع ترافیک تهران اشاره می‌کند و طرح‌های متفاوتی برای گسترش ناوگان شهری از اتوبوس و مترو گرفته تا استفاده از دوچرخه و برنامه‌های متفاوت دیگری که یکایک آنها به سرنوشت نامعلومی دچار شده‌اند: «شهرداران سابق تهران در دوران گذشته طرح‌های مربوط به ناوگان شهری را کنار گذاشتند و اول سراغ تکمیل شبکه اتوبان‌ها رفتند. جایی که حالا به‌صورت صددرصدی افق جامع آن تکمیل شده است. اما این توازن پیشرفت را در طرح‌های دیگر نداریم.»

ویروس کرونا موذی و مرگبار است اما همین ویروس است که مشکلات ساختاری شهرها و برنامه‌ریزی‌های مهم شهری را که این همه سال به آنها بی‌توجهی شده به رخ همه ما می‌کشد. پیشرفت نامتوازن شهری در تهران حالا بلای جان شهروندانش شده. آنهایی که مجبورند کیپ تا کیپ هم در ناوگان شهری محدودی سرکار بروند، در تراکم بالای محلات خود جایی برای چند نفس عمیق نداشته باشند و معلوم نیست با شروع زمستان و وارونگی هوایی که حاصل آلودگی بالای شهری است قرار است چه اتفاقات تازه‌ای بیفتد.

> ویروس کرونا موذی و مرگبار است اما همین ویروس است که مشکلات ساختاری شهرها و برنامه ریزی‌های مهم شهری را که این همه سال به آنها بی‌توجهی شده به رخ می‌کشد. پیشرفت نامتوازن شهری در تهران حالا بلای جان شهروندانش شده. آنهایی که مجبورند کیپ تا کیپ هم در ناوگان شهری محدودی سرکار بروند و در تراکم بالای محلات خود، جایی برای چند نفس عمیق نداشته باشند

علی محمدی/ ایران

جـــدول سودوکو

ارقام ۱ تا ۹ را طوری در خانه‌های سفید قرار دهید که هر رقم در سطرها، ستون‌ها و مربع‌های کوچک ۳ در ۳ یکبار دیده شود

۳۵۰۲

آسان

				۲				
		۱	۷		۶	۲		
	۴	۷	۳		۵	۹	۸	
۱	۲		۶		۷			۳
	۵			۳			۷	
۷			۱		۲		۶	۹
	۸	۴	۵		۳	۷	۲	
		۳	۲		۴	۵		
				۹				

متوسط

۱			۸					
۲						۵	۸	
۸		۵		۴	۲			۷
	۲			۷	۶		۴	
	۴		۲	۱			۶	
۴			۳	۹		۷		۱
	۱	۹						۲
					۷			۴

سخت

		۷		۲		۴		۶
۸	۶			۷				
					۱			۵
۳		۵			۲		۹	
				۳				
	۹		۴			۶		۲
۴			۱					
				۵			۴	۳
۹		۳		۴		۲		

خیلی سخت

۱				۲			۵	
	۵	۳			۴			
							۶	۷
۸			۳	۶		۱		
	۴						۲	
		۷		۴	۲			۸
۲	۳							
			۴			۹	۷	
	۸			۵				۶

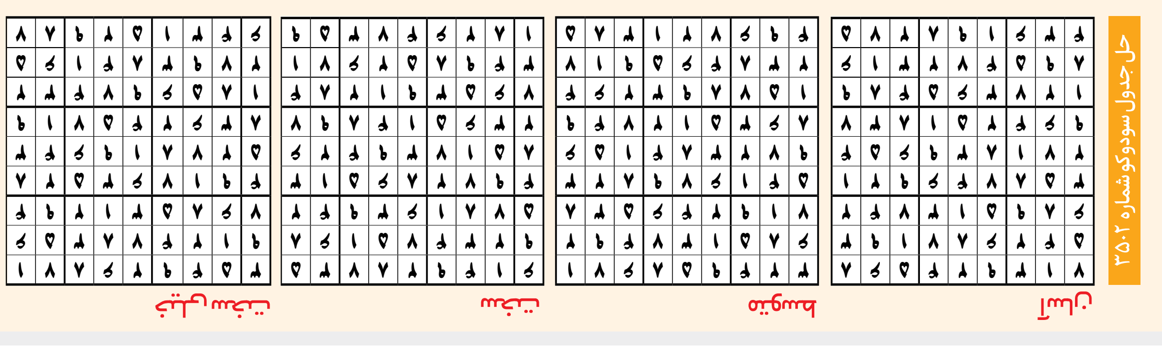
حل جدول سودوکو شماره ۳۵۰۲
آسان
متوسط
سخت
خیلی سخت

یک جدول با دو شرح

جدول روزنامه *ایران* دارای دو «شرح عادی و ویژه» است. در صورت تمایل به حل دو شرح ابتدا یکی از شرح‌ها را با مداد حل کرده و سپس با پاک کردن جواب شرح اول، به حل شرح دوم بپردازید.

۷۴۶۸

جدول عادی

افقی:
۱- حاصل کار- دست و پا چلفتی
۲- فراوان- کسی که در معرض اتهام باشد- خراب
۳- تفنگ شکاری- پسر چنگیزخان- روستایی از توابع «سوادکوه»
۴- طلایی- می‌خورند و ناراحت می‌شوند- داستان- گل نومیدی
۵- خرس- راهی و رهرو- نماد
۶- موظف و متصدی- آبرو- باز عامیانه!
۷- قلمدان- راستی خبر- رود سرحدی
۸- پس زبان محرمی خود دیگرست/همدلی...
۹- گلو- شهری در ۳۰ کیلومتری شرق تهران- پسر مازنی
۱۰- نفس خسته- بستانکار- بیماری زردی
۱۱- ادای عهد- شهری در استان «خوزستان»- شهر «برج طغرل»
۱۲- از بروج فلکی- هیمه- کله- معلق
۱۳- سرکش، نافرمان- حمله- نوعی پیچ گوشتی
۱۴- رفتار پسندیده و ادب- ماشین خاکبرداری- آوازدهنده
۱۵- منظره وسیع باصفا- فیلمی از «اصغر فرهادی» «۱۳۹۹»

عمودی:
۱- مورد علاقه و توجه بسیار پدر و مادر- واحد طول
۲- عامل بیماری‌زا- در حال وزیدن- مدارا
۳- شهر «آلاله سرخ» در خوزستان- آبزی امگا ۳- درهم کردن
۴- تنبل جالیزی- چهره اسطوره ای ادبیات فارسی- روز گذشته- مقیاس
۵- لغت‌شناس- حیوان گردن دراز- ماهی کنسروی
۶- نفس غنیمتی- صورت غذا- شامه
۷- صدای برخورد- عاشق شدن- نویسنده «نانا»
۸- نام دخترانه- نام «دکارت» فیلسوف- فردای دیروز
۹- کبوتر صحرایی- تکیه و محل روضه خوانی- فعلی ربطی
۱۰- بی‌نظم- نژادی از نژادهای اسلاو شرقی- بندگی
۱۱- دیدچشم- شهربانی سابق- رستنی چتری شکل
۱۲- گروه ورزشی- کلاه فرنگی- موازی با یکدیگر- ارسباران امروزی
۱۳- نقاش «هلندی»- نامی برای پسران- اقیانوس ساکت
۱۴- عنوان امرای عثمانی- پل پیروزی- آبادی و دهکده
۱۵- مونس- مسکن معروف

جدول ویژه

افقی:
۱- استراتژی- بررسی اندیشه‌ها و احساسات یک فرد توسط خودش
۲- جمع نفس- یک مقام بالا در امپراطوری عثمانی- انتقال روح
۳- رشته‌های گیاهی- جاده شن ریزی شده- مثل
۴- کلاه شاه- دهی حومه «بیرجند»- خوگیری- سلاح مخرب
۵- همان «بس»- یکی از زیباترین روستاهای استان گلستان- غذایی که از فرآیند بستن شیر سویا به دست آید
۶- خدای هندی- فیلم «جورایت»- زاج یمنی
۷- سریالی از «جواد افشار»- رقص برزیلی- سرمایه زندگی
۸- اثری از «پروسپه مریمه»
۹- پیپ- سایت خرید و فروش- بااهمیت و گرانقدر
۱۰- لغزیدن پا- ظرف چهار و نیم لیتری- محتاج غذا
۱۱- چهارمین سیاره در سامانه خورشیدی- از وسایل تنظیم ولتاژ برق- فلز سرچشمه
۱۲- فلز لحیم کاری- جوهر مازو- یک شهرداری در «مجارستان»- دخترک کارتونی
۱۳- آشنا- سرباز نیروی دریایی- گوشت کبابی
۱۴- از سازها- روزه گرفتن- دادگاه معروف
۱۵- بزرگ‌ترین آب انبار ایران در استان «فارس»- عروس دریای مدیترانه

عمودی:
۱- هافبک «لیل»- خوشنما
۲- ورشکستگی- شهری در «ایتالیا»- رهبر حزب کمونیست
۳- زردک- یار «عذرا»- درمان کننده
۴- حدیث نبوی- قرارداد تضمین پرداخت خسارت- کچل- همسر سلیمان نبی(ع)
۵- رفتگر- راهنمایی- همگی
۶- گفتاواز- یکی از پنج عضو دائمی شورای امنیت- لقب شاهان مغول
۷- شله- شویه- پند دهنده
۸- سخت- کلام پرسش- روشن ساختن
۹- فیلسوف «بریتانیایی»- گونه‌ای ساندویچ- حرف ربط
۱۰- چشمه آب معدنی زیبایی حومه «ارومیه» در دهستان مرکور- کریم- من و تو می‌شویم
۱۱- تذکره- تنظیم موتور- جان پناه سرباز
۱۲- مادربزرگ- نت بعد از می- ۲۸ گرم- کلمه شرط
۱۳- درشت و چاق- سلاح جنگجوی قدیم- سخت نیست
۱۴- پهلوان نامی- پسوند شستن- به آخر رسیده
۱۵- آبیاری زمستانی- فیلمی از «محسن ربیعی»

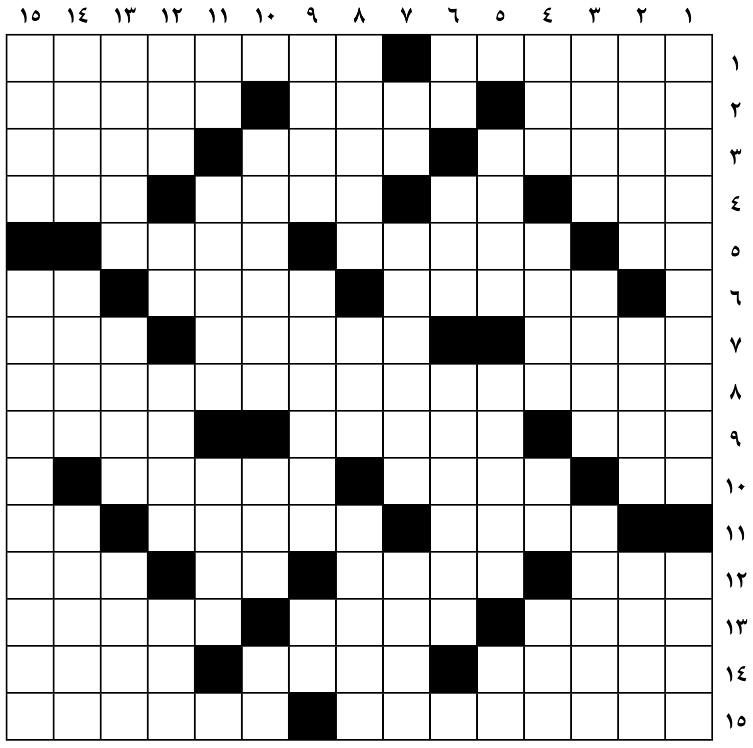

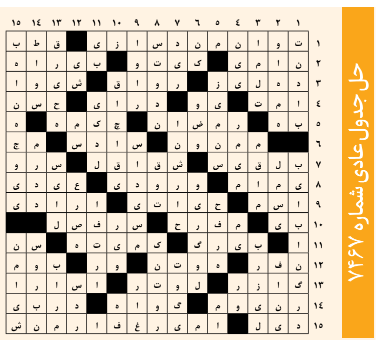
حل جدول عادی شماره ۷۴۶۷

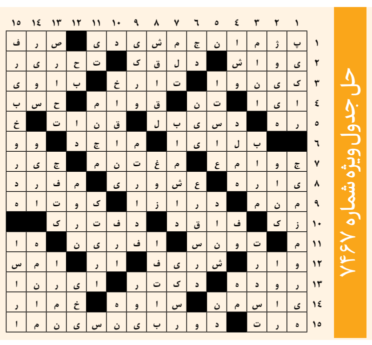
حل جدول ویژه شماره ۷۴۶۷